

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5 20, za pol leta K 2 60, za četrt leta K 1 30. Posamezna številka 11 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravištvo Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6., I. nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi peti vrsticami se zaračunavajo, in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Rudarji pri ministru Homannu.

Pod vodstvom poslancev dr. Rennerja, Regra, Tusara in Jiraska je dne 9. t. m. sprejel minister za javna dela Homann deputacijo zastopnikov rudarskih organizacij avstrijskih in rudarskih zadrug. V deputaciji so bili: Za Unijo rudarjev avstrijskih Jarolim in Pohl iz Turna, Šavel iz Mor. Ostrave, Zwanzger iz Leobna in Sitter iz Trbovelj; za zvezo čeških rudarjev Prohaska iz Mosteca; za rudarske zadruge Mor. Ostrava Kantor, Klimš in Kozar, Mostec Meisner in Settmacher, Falknov Schusser, Plzenj Janouš, Rosice Kolcava in Kladno Roboch.

Rudarji cele Avstrije so sredi avgusta tega leta predložili svojim podjetnikom enotne mezdne zahteve. Te mezdne zahteve so podjetniki večinoma odklonili; deloma so tudi priznali popolnoma nezadostne priboljške. Namen deputacije je bil torej, da poroča ministru o situaciji, ki je nastala zaradi osorne odklonitve mezdnih zahtev ter ga povabi, da intervenira. Po daljšem razgovoru je izjavil minister, da je, čeprav so opravičene obravnavati in razsojati o mezdnih zahtevah te obstoječe mezdne in pritožbene komisije, vendar rad pripravljen, vplivati pri rudniških podjetnikih v tem zmislu, da se izvede pravično zvišanje in ureditev delavskih mezd; mora pa pri njem zbrane zastopnike rudarskega delavstva obenem pozivljati, da vplivajo na to, da se premogovna produkcija zopet dvigne.

Med posvetovanji, pri katerih je nadomestoval ministra sekcijski šef Pokorny, se je razpravljalo o obstoječih aprovizacijskih nedostatkih in produkcijskih težkočah stvarno in podrobno. Med razgovori je naznanil sekcijski šef Pokorny deputaciji, da je vlada pripravljena, dovoliti rudarjem ne le ugodnejšo in naravnostno dobavo živil, marveč jim hoče tudi dati enakopravnost na kontrolni pri razdeljevanju teh živil, ter prosto izbero, kje jih hočejo prejemati.

Avstro-Ogrska ponudila mir.

Avstro-Ogrska vlada vabi vojskujoče se države na zaupen, neobvezen porazgovor o temeljnih načelih mirovnega sklepa v kakem kraju nevtralnega inozemstva. Dne 14. septembra je poslala vladam vojskujočih se držav noto, v kateri navaja prvotno vzroke, ki so jo privedli do tega sklepa. Avstro-ogrška vlada je sklenila, navesti vse vojskujoče se države, prijatelja in neprijatelja na pot, ki jo smatra pravo za dosego miru ter predlagati, da s prosto izmenjavo mnenj pretehtajo, ali so podani oni predpogoji, na podlagi katerih bi se skorajšen pričetek mirovnih pogajanj zdel dogleden.

Mirovna nota naše vlade omenja med drugim:

Mirovna ponudba, ki so jo četvero-zvezne vlasti 12. decembra leta 1916, naslovile na svoje nasprotnike, pomenja vkljub odklonitvi, na katero je naleteval važen odsek v zgodovini te vojne. V razliko napram prvemu poltretjemu vojnemu letu je od tega trenutka dalje mirovno vprašanje stalo v središču evropske, da svetovne razprave.

V obeh taborih se v širokih prebivalških slojih brezdvomno opaža naraščanje volje za mir in sporazum.

V odgovoru zaveznikov predsedniku Wilsonu so se še stavile zahteve, ki so bile tramerjene na razkosanje Avstro-Ogrske, na zmanjšanje in dalekosežno notranjo preobličje nemške države ter na uničenje evropskega posestnega stanja Turčije, a pozneje so se te zahteve, katerih uresničenje bi imelo za predpogoji porazajočo zmago, v marsikaterih uradnih izjavah ententnih ublažile ali pa deloma opustile. Tako je v neki, nekako pred enim letom v angleški spodnji zbornici podani izjavi minister Balfour izrecno priznal, da mora Avstro-Ogrska sama rešiti svoja notranja vprašanja, in da nihče ne more od zama nalagati ustave Nemčiji. Minister

Lloyd George je izjavil ob začetku letošnjega leta, da ne spada med zavezniške cilje, da bi se Avstrija razdelila, da bi se turška država oropala evropskih pokrajin in Nemčija preosnovala v svoji notranjosti. Veliko izrazitejše, kot na polju konkretnih vojnih ciljev, pa je zblizanje nazorov glede onih smernic, na katerih naj bi se sklenil mir in zgradil bodoči evropski in svetovni red. Predsednik Wilson je v tej smeri v svojih govorih 12. februarja in 4. julija t. l. izrekel načela, ki pri zaveznikih niso naletela na ugovor in katerih dalekosežna uporaba bi tudi na strani četvero-zveznih držav najbrž ne nahajala prigovorov.

Za nezavzetega opazovalca ne more biti dvoma, da se je v vojujočih se državah brez izjeme silno okrepila želja po sporazumu.

Govori in odgovori o mirovnem vprašanju si niso odgovarjali; govorniki so govorili drug mimo drugega. Na drugi strani pa so javnost in tla, na katerih so se vršile te razprave, jemala možnost plodnosnega napredovanja.

Vsaka izjava vodilnih državnikov, kakor hitro je bila podana in preden morejo odgovoriti nanjo pristojni činitelji nasprotne strani, postaja predmet strastne ali pretiravaajoče razprave neodgovornih elementov. Toda tudi odgovornim državnikom samim daje skrb, da bi koristi vojevanja ogrozili z neugodnim vplivanjem na razpoloženje v domovini in izdali predčasno svoje lastne zadnje namene, povod, da govore z večjim poudarkom in neomajno ozirajo na skrajnih stališčih.

Ako naj bi se torej poizkusilo ali so podani temelji za sporazum, ki bi mogel odvrniti katastrofo samomorilnega nadaljevanja boja, bi bilo pač treba izbrati drug način, ki bi omogočal neposreden ustmen porazgovor med zastopniki vlad in samo med njimi.

Predmet takega porazgovora in medsebojnega razjasnila bi morali tvoriti ravno tako nasprotujoči si nazori posameznih

LISTEK.

Starim v tolažbo, mladim v bodrilo.

Šolske počitnice so pri koncu, pričelo se je novo šolsko leto, temu ali onemu dijaku tudi začetek križevega pota po strmih izobrazbe. Vsi ne morejo biti talenti ali celo ženihi, kar tudi ni treba, torej tudi ni, da bi obupali, če jim ne gre v šoli tako, kakor žele sami, še bolj pa njihovi starši. Tem v tolažbo, onim v bodrilo hočemo navesti nekaj zgledov iz življenja slavni mož, čijih dijaško življenje ni bilo bogve kako sijajno in vspehov polno, in vendar so se s pridnostjo in vstrajnostjo povzpeli vsoko v svoji stroki:

Znameniti orientalist Julij Klapproth († 1835) je bil pri vsaki skušnji ves zmešan in je vsled tega seveda tudi slabo odgovarjal. Učenik mu je nekoč rekel: »Vi dač nič ne znate!« Julij pa se le ojujači in

odgovori nato: »Nekaj le znam: kitajskega jezika se sem priučil brez tuje pomoči.«

Znani fizijolog Herman Helmholtz († 1894) je bil prava pokora svojim profesorjem; nikdar ni vedel »naprej« v šoli. Kaj je delal? Pod klopjo je študiral refrakcijo, lomljenje solčnih žarkov v stekleni leči.

Kemik Just Liebig († 1873), čigar mesni izvleček je vsem gospodinjam dobro znan, iznajditelj kloroforma, je veljal za »sramoto cele šole« in za najslabšega študenta.

Imenitnega zvezdoznanca Galileja († 1642) so starši silili, naj bi se učil zdravilstva. Med predavanjem na medicinskem učilišču je najraje reševal matematične naloge.

Sir Humphry Davy († 1829), znamenit fizik, iznajditelj varnostne svetilke za rudarje in odločne električne luči, je bil v šoli prava ničla v posmeh soščolcem.

Izak Newton, zvezdoslovec († 1727), ki je našel zakon o gravitaciji nebesnih teles, je kot dijak kar mogoče zanemarjal

šolski poduk, pridno pa sestavljal fizikalno orodje.

Ravno tako je zvezdoslovec Tycho Brahe († 1601) rajše opazova zvezdnato nebo, kakor pa puste juridične knjige v veliko jezo svojemu očetu, pred katerim je prav pridno skrival svoje astronomijske orodje.

Slavni slikar Mihaelangelo († 1564) je bil nešteto krat tepen, ko ga je oče zalotil pri izdelovanju malih kipov iz flovice.

Naš rojak, znani glasbenik Handel, doma iz Ribnice na Kranjskem, umrl v Pragi leta 1591, je ves gorel za glasbo, ki jo je njegov oče imel za potratno časa, vsled česar se je mlademu glasbeniku doma dostikrat slaba godila.

Škotski pesnik Walter Scott († 1832) je pesniško presanjal šolske ure in si s tem pridobil od svojih učiteljev nelaskavi priimek »popolni sanjač«.

Znameniti naravoslovec Karel Linne († 1778) ni v šoli nič znal; učeniki so njegovemu očetu dali svet, naj ga da učiti ka-

vojujočih se držav, kakor tudi splošna načela, ki naj bi miru in bodočemu odnošaju držav med seboj rabili za podlago, in o katerih se predvsem more poizkusiti sporazum z upanjem da doseže uspeh. Kakor hitro bi se dosegel sporazum o temeljnih načelih, bi se moralo tekom porazgovorov poizkušati, uporabljati jih za posamezna mirovna vprašanja in tako doseči njih rešitev. **Upali bi, da ne bo na nobeni strani vojujočih se držav pomisleka proti taki izmenjavi mnenj.** Vojna dejanja bi se ne prekinila. Porazgovori bi segali tudi samo tako daleč, do koder bi jih udeležniki smatrali za uspeh obetajoča. Za zastopane države bi iz stvari ne mogla izvirati nikakršna škoda. Ne da bi škodovala, bi taka izmenjava mnenj mogla le koristiti mirovni stvari. Kar se prvokrat ne posreči, se mora ponoviti, in je morda vsaj že pripomoglo k razjasnitvi nazorov.

Cele gore starih nesporazumljenj bi se dalo odpraviti, mnogo novih spoznanj bi moglo prodreti, potekle bi reke zadrževane človekoljubnosti, v katerih toploti obstojalo vse bistveno, dočim bi izginila marsikatera nasprotja, katerim se danes še pripisuje prekomeren pomen.

Po našem prepričanju so vse vojujoče se države dolžne človeštvu, da skupno preiskavajo, ali ni sedaj, po toliko letih žrtev polnega, vendar pa neodločnega boja, mogoče, končati strahovito borbo.

C. in kr. vlada bi torej predlagala vsem vojujočim se državam, da bi k zapnemu in neobveznemu porazgovoru o temeljnih načelih mirovnega sklepa v kakem kraju nevtralnega inozemstva in v bližnjem času, o čemer bi se bilo še treba dogovoriti, odposlale odposlance, ki bi imeli nalog, da si povedo med seboj nazore svojih vlad o onih načelih, da sprejmejo podobna poročila ter si izprosijo in podajo odkrita in prostodušna pojasnila o vseh onih točkah, ki jih je treba opredeliti.

Očividno sprejemajo noto avstroogrske vlade v ententinih krogih, če sodimo po časopisih, sicer z nekakim zadoščanjem, nikakor pa ji ne prisojajo skorajšnjega uspeha. Večinoma so časopisi mnenja, da sporazum ponudbo zavrne, ker se zaveda nekaj uspehov na zahodnem bojišču. Kakšen bo odgovor sicer, ni mogoče prorokovati, vsekakor pa bo najbrže tak, kakršnega so zahtevali že večkrat, to je, da centralne države priznajo nedvojbena načela sporazuma, če zahtevajo pogajanja. Vsa stvar je pa tudi še odvisna od tega, kakšno moč imajo mirovne struje v deželah sporazuma, ako dvomimo tudi, da bi nota zbudila potrebno zaupanje. Če pomislimo namreč to, da diplomatije podajajo tako različne izjave — Solf — Burian — Hintze, potem pa poda avstroogrska vlada noto, v

kega rokodelstva ali v trgovino. K sreči oče tega ni storil. Sin se je razvil polagoma v največjega botanika našega časa.

Kako more slučaj razkriti znamenit talent, nam priča življenje slavnega francoskega naravoslovca Jurija Cuvier († 1832). Preživljal se je prav ubožno s podučevanjem mladine po zasebnih hišah. Nekoč se je sprehajal ob morju in pazil na bregu živo sepijo (sipo, morsko žival). Pobrjal jo je in nesel domov. **Bila mu je novod iznajdbe in ustanovitve znanosti primerjajoče anatomije.** Cuvier je s tem postal najslavnejši naravoslovec svojega časa.

Torej, starši! Če imate brihtnega otroka, ki ga pa ni posebno volja učiti se tega, kar vi želite, ne obupajte! **Opazujte rajši njegove zmožnosti in pa zakaj ima posebno veselje. Nekaj pač vsakega zdravega otroka veseli; dajte ga v tem izobraziti, storili ga bote s tem srečnega.**

(»Straža«.)

kateri vabi na predposvetovanja, neobvezna sicer, pa vsi ti diplomati ne črmejo ne bele ne črne, kako da bi se jih stvar ne tikala. Nedvomno je skoro, da bo sporazum zahteval, da naj centralne države podajo precizno izjavo, ki se bo bistveno ujemala z načeli entente, potem se lahko prično razgovori o miru.

Socialno demokratični »Vorwärts« naglašja v svojem razmotrivanju o avstrijski noti, da je zelo čudno, da je Avstrija sama storila ta važen korak. Samo domnevanja se dajo izreči o vzrokih tega izoliranja in morda se zdi nemškimi državniki bolj umestno, da nastopi zaveznica sama, ker je imela proti skupnemu nastopu nemška vlada tehtne taktične pomisleke. Na ta način pa se ustvari dvojno neugodni vtisk kakor da bi prišlo je miru in je bolj pripravljena za mir, kakor Nemčija ter kakor da bi prišlo v diplomatični fronti centralnih držav do preloma. Pametno bi bilo, da bi se bila Nemčija udeležila tudi tega koraka, če je bila že Avstro-Ogrska sklenila storiti ta korak. Nemška vlada se ne bi smela izpostaviti sumu, kakor da hoče igrati s prikritimi dejstvi. Tudi bi bila morala nemška vlada preprečiti domnevanje, da je mirovna potreba Avstro-Ogrske spravila v nevarnosti trdnost zveze.

Pruska gosposka zbornica in volilna reforma.

V Prusiji bi radi izvedli duhovito »demokratično« volilno reformo. Pridržati hočejo trirazredno volilno pravico in volilce razdeliti na šest skupin. Odsek gosposke zbornice predlaga te skupine: 1. samostojni kmeti, gozdarstvo, ribolov dobita 117 mandatov (v to skupino spada 1.575.900 oseb); 2. ostalo kmetijsko prebivalstvo, gozdarsko in ribolovsko dobi 41 mandatov (šteje 4.531.750 oseb); 3. samostojni industrijci in obrtniki 89 mandatov (oseb 1.086.000); 4. samostojni trgovci in privatniki dobe 49 mandatov (oseb 590.293); 5. vsi drugi pripadniki industrije 99 mandatov (oseb 7.129.423); 6. uradniki in prosti poklici 55 mandatov (oseb 1.027.012). Nastavljenci in delavci dobe torej od 450 mandatov samo 140 mandatov; uradniki in prosti poklici 55, torej z delavci skupaj 195, dočim znaša absolutna večina po tem načrtu 226 mandatov. Podjetniki in delodajalci, kmetje in trgovci imajo nad polovico mandatov, in sicer 255. Kmetijstvo ima 117 mandatov, industrija, obrt, trgovina in promet pa 138. V 1. skupini pride en mandat na 12.295 oseb, v 2. skupini na 110.530, v 3. skupini na 12.191, v 4. skupini na 12.048, v 5. skupini na 72.014, v 6. skupini na 18.064 oseb. Tako volilno reformo hočejo torej dati pruski junckerji v komisiji nemškemu ljudstvu. Vlada je sicer izjavila, da je ta volilna reforma nesprejemljiva, ter zagrozila, da razpusti zbornico, če se ne napravi volilna reforma, kateri bo podlaga splošna volilna pravica.

Pridiga Viljema II. na delavce.

Nemški cesar je govoril delavcem velikih Kruppovih tovarn za orožje in municijo v Essenu. Poznamo naziranje Viljema II. po poklicu kneza: po njegovem v nemški romantiki temelječem naziranju je knez postavljen v to, da vodi usodo svojih podanikov. To naziranje je sedaj cesar prednašal tudi delavcem: on je »deželni oče«, ki čuva nad svojimi podaniki kakor oče nad otroci, in je bog sam gospodu »odgovoren za usodo 70 milijonov ljudi«. S pravico je cesar govoril o »boju dveh svetovnih naziranj« v tej vojni; zakaj to religiozno-romantično naziranje kraljestva po božji milosti, katero je cesar zopet prednašal delavcem, je v največjem nasprotju k

demokratičnemu državnemu naziranju, ki vlada v taboru naših sovražnikov. Temu izvira sedaj tudi naziranje Viljema II. o izvori vojne. Njemu se zdi vojna boj med dobrim in slabim. Popolnoma enako pravijo seveda tudi sovražniki, le s tem razločkom, da sami sebe vidijo kot zastopnike dobrega, nas pa kot zastopnike slabega. Cesar pač vidi znamenje npravstvene premoči Germanov v tem, da pozna le pošteno jezo, ne pa zavidljivega maščevanja. Ali nas Angleži ne sovražijo? In vendar so germanski narod, izišli iz mešanice treh germanskih debel — Anglosaksoncev, Dancev in Normanov. Cesar meni celo, da hočejo Angleži uničiti Nemčijo, kar sami najhujši vojni hujskači med sovražnimi državniki vedno izrazito in slovesno zanikujejo, in ker cesar to misli, ne upa seveda na skorajšen mir. Mi pa pravimo, da ljudske mase tam v vojni trpe ravnotako hudo kakor tukaj; da tam ravnotako željno pričakujejo sporazumljenja, ki ugleda pot miru, in da je mir mogoč, ako vsi narodi spoznajo, da ni noben narod izvoljen narod dobrega in noben zavržen narod hudega in da morajo vsi narodi živeti skupno v miru, ako vsak narod čuva nad svojim mirom in so vsi narodi združeni, skupno varovati mir proti vsakemu mogočnemu, ki bi ga hotel oskruniti.

Nemški cesar je v Essenu že onkraj govoril nemškim delavcem; po smrti Kruppa. Takrat je bil njegov govor vojni klic proti socialni demokraciji. Topot je cesar ponavljjal besede: »Jaz ne poznam nobenih strank več, samo še Nemce.« Toda pravica nemške države pozna žalibog vedno le še Nemce prve, druge in tretje vrste in »ljudski blok«, h kateremu hoče cesar ves nemški narod spojit, razpada vedno z novega. Intrige junckerjev proti volilni reformi v pruskem deželnem zboru kažejo, zakaj iz razredov kljub vsem opominom ne more postati nikak enoten narod bratov.

Domači pregled.

Povabilo nezgodne zavarovalnice velja kot zadržek v zmislu § 1154 b. Delavec, ki je imel некоč nezgodo in je prejemal zaradi nje rento od zavarovalnice proti nezgodam, je dobil povabilo zavarovalnice, da se dožene, če še obstojajo posledice nezgode. Povabilu se je seveda odzval. S tem je pa zamudil en dan dela. Ker mu je firma, pri kateri je delal, odtegnila plačo za ves dan, jo je tožil pri obrtnem sodišču, pri čemer je napovedal, da zasluži na dan po 14 kron. Firma je predlagala, da se tožba zavrne. Zagovarjala se je, da se smatra po navodilih z dne 17. aprila, da ni dolžna plačati tega zneska, ker se more smatrati kot važen zadržek le, če uslužbenca vabijo sodišča, oblasti in javni uradi in če to ni sam zakrivil. Delavska nezgodna zavarovalnica je sicer javno podjetje, ni pa ne oblast, ne javen urad. Firma doslej ni nikdar nič plačala, ker delavska nezgodna zavarovalnica delavcem povrne zamudo časa, čeprav je v veljavi § 1154 b obč. drž. zak. že od 1. januarja 1917. Šele v zadnjem času skušajo to zavarovalnice proti nezgodam kvaliti na podjetnike, sklicujoč se na § 1154 b. Kar se tiče zahtevka toženčevega, je to previsok, prvič, ker ima plačano uro po 54 h in drugič, ker bi mu bilo mogoče največ priznati zamudo od 7. do 2. ure, ker bi bil potem zopet lahko delal. Obrtno sodišče je tožbi ugodilo, priznalo mu je pa le odškodnino za šest ur. Med razlogi je navajalo, da je vabilo k nezgodni zavarovalnici smatrati kot važen razlog, ki se tiče toženčeve osebe. To tembolj, ker je utegnil pričakovati, da se mu renta kratkomalo ustavi. Sodišče je bilo tudi mnenja, da je nezgodna zavarovalnica, ki je državna ustanovitev, smatrati enakoveljavno javnim uradom.

Pravico do državne podpore po zakonu z dne 17. avgusta 1917, št. 376 drž. zak., imajo sicer po besedilu zakona le svojci tistih avstrijskih državljanov in državljank, ki so bili vsled vojne siloma pridržani v sovražnem inozemstvu. Glede Amerike je pa c. kr. notranje ministrstvo odredilo, naj se ne daje državnih podpor — seveda le, če so vsi drugi zakoniti predpogoji podani — le svojcem tistih avstrijskih državljanov in državljank, ki so pridržani v Združenih državah v Severni Ameriki ali v drugih sovražnih državah Amerike, s katerimi je avstrijska-ogrsko-monarhija v vojnem stanju, temveč tudi svojcem tistih avstrijskih državljanov in državljank, ki se vsled vojne ne morejo vrniti domov iz nevtralnih držav Amerike, s katerimi torej avstrijska-ogrsko-monarhija ni v vojnem stanju.

Preskrba s krompirjem. Kakor se v poročilu, namerava c. kr. urad za ljudsko prehrano v najkrajšem času politična deželna oblastva pooblastiti, da dovolijo pod gotovimi pogoji lastno preskrbo konsumentov s krompirjem do gotove najvišje mere, ki se bo pozneje določila. Ker se bo na ta način državnim potom zagotovila skorajšnja in zadostna preskrba konsumentov s krompirjem, odpadejo s tem deloma draga tihotapska potovanja, deloma se bo na tudi na ta način zabranilo, da konsumentje ne kupujejo v tihotapski kupčiji nezrelega krompirja, ki se lahko in hitro pokvari.

Svarilo pred podpiranjem dezertierjev, vojakov, ki prekoračijo dopust in oseb, ki se odstranijo brez dovoljenja od vojaških krdel: Ker se zaradi nepoznanja zakonitih kazenskih določb večkrat podpira dezertierje na ta ali oni način, zlasti da se jih prikriva, se občinstvo opozarja, da je tako podpiranje hudodelstvo po § 220 kaz. zakona in da ima za posledico ječo od šestih mesecev do enega leta, pri obtežljivih okolnostih pa težko ječo od enega do pet let. Vsako podpiranje onih vojakov pa, ki si na svojo roko podaljšajo vojaški dopust, ali pa oseb, ki so se samolastno odstranile od svojih vojaških krdel, bodejo v bodoče brezobzirno kaznovale po merodajnih zakonih politične, odnosno policijske oblasti. Da se onemogočijo hudodelstva, kot tatvine, ropi itd., katere so izvršili v zadnjem času zlasti pogosto dezertierji, se občinstvo v lastno korist pozivlja, da krepko podpira oblasti pri izsleditvi dezertierjev in drugih sumljivih oseb, ki se potepajo okoli v vojaških uniformah, in jih brez vsakega ozira ovadi.

Parlament se snide 1. oktobra. Zbornični predsednik dr. Gross se je danes dopoldne oglasil pri ministrskem predsedniku in se dogovoril z njim, da se skliče poslanska zbornica dne 1. oktobra. Dnevni red obsega naslednje točke: 1. Poročilo proračunskega odseka o posojilu na zadolžnice v znesku 954 milijonov kron pri avstr.-ogrski banki; 2. poročilo finančnega odseka: a) o davku na peneča se vina; b) o vinskem davku; c) v davku na premog; d) o užitini na sladkor; 3. poročilo naučnega odseka o predlogu posl. Finka in tov. glede stalnega nameščenja okrajnih kmetov nadzornikov.

Tudi delegacije bodo baže pričele zborovati 15. oktobra.

Skupni finančni minister o nalogah monarhije. Novo imenovani finančni minister baron Spitzmüller je imel na uradništvu pozdravni govor, v katerem je med drugim izjavil: Gotovo je, da bodo tvorile narodne aspiracije važno podlago za bodoče politične preureditve. Vendar pa narodni moment ne sme potisniti v ozadje vseh drugih, za državno življenje merodajnih činiteljev. Vsi državni avstro-ogrsko-monarhije se zavedamo, da stoji glavna naloga naše domovine v tem, da poda narodom v donavski kotlini in v jugovz-

hodni Evropi možnost in gotovost trdne in mirne eksistence. Mi lahko mudimo za to svetu eno najvažnejših garancij za trafen mir, ako to nalogo izvršimo, in izvršili jo bomo. Sovražni napadi na obstoj monarhije se bodo razbili. Izjalovili pa se bodo tudi naklepi notranjih sovražnikov. Pri vsi važnosti pa, ki jo polagamo na rešitev narodnih vprašanj, moramo vendar poudarjati, da se bo treba pri reševanju skrbno ogibati prevelikega vpliva narodne fantazmagorije in narodne prenapetosti.

Wekerle sestavlja novo večino. Madžarski listi poročajo, da se pogaja ministrski predsednik dr. Wekerle s Tiszovo delavno stranko in da hoče ustvariti enotno veliko večino v državnem zboru. Program nove skupine bi obsegal predvsem dve točki: rešitev armadnega vprašanja v madžarskem narodnem zmišlju in ureditev jugoslovanskega vprašanja. V tej zadnji točki obstojajo med dr. Wekerlom in grofom Tiszom, oziroma baronom Burianom še nasprotja. Wekerle stoji na stališču, da je jugoslovansko vprašanje predvsem upravno vprašanje, dočim je grof Burian naziranja, da tvori politično vprašanje.

Češko-moravska duhovščina za samostojno Češko. Češka duhovščina iz Kromeriza in okolice je na polnoštevilno obiskanem sestanku sklenila naslednjo izjavo. Mi duhovniki bomo korakali kakor dosedaj tudi v bodoče skupno s češkim narodom in delovali z vsemi močmi za uresničenje našega narodnega ideala samostojne češke ljudske države. Mi stojimo in pademo z našim narodom.

Seveda . . . v uradnih razglasih. Naša preskrba z moko je za bodoče gospodarsko leto popolnoma zagotovljena . . . Vsekakor pa se moramo z ozirom na pičlost v težkih pomladanskih mesecih že sedaj zadovoljiti z nekaj pičlosti. — »Ukrajina ima ogromne prebitke na žitu in živini, ki so nam na razpolago . . . pa moramo računati z velikanskimi težkočami izvoza in vožnje kakor tudi z nenaklonjenostjo mnogih kmetov, da bi dali svoje pridelke za papirnat denar. Tudi skušajo oborožene tolpe ovirati pobiranje pridelkov.« — Naša sladkorna produkcija prekaša potrebo prebivalstva . . . Seveda pa rabimo, ker nam manjka drugih surovin, surovi sladkor za izdelovanje razstreliva. Razentega je naš sladkor najvažnejši predmet za zamenjavo trgovino z nevtralnimi državami . . . Torej ne moremo sladkorne kvote zopet zvišati. — »Najnovejša nemška tekstilna naldba, s katero se napravlja keničnim potom pavolnati preji enakovredna preja, obeta, da odpravi popolnoma naše pomanjkanje blaga za obleke . . . Seveda moremo pa dobivati surovine za to novo industrijo le v omejeni meri, zaradičesar . . .« — Naša zaveznica Bolgarija ni le letos imela rekorden pridelok tobaka, popolnoma so se nedotaknjene zaloge zadnje letve v skladiščih . . . Seveda pa hočejo veletrgovci izvoziti tobak v Švico in so se zato pogodili za ceno, ki jo zaradi valutnih razmer c. kr. erar ne more plačati. — K temu bi bilo le še pripomniti: Država, v kateri živimo, je med vsemi najboljša . . . Vsekakor se imamo to zahvaliti neprekosljivi avstrijski upravi.

Draginja v Ljubljani. Ljubljana postaja slavna radi neznosne draginje, ki je vsak dan večja. Po kavarnah je kava, čaj, panč ali kaj takega 30 do 40 odstotkov dražja nego v Celovcu. Vino je skoro povsod po 12 K liter; ponekod pa zahtevajo že K 13:20 itd. V Mariboru n. pr. stane 1 kg češpeli 80 vin., v Gradcu K 1:20; v Ljubljani seveda zahtevajo za 1 kg češpeli K 3:20 do K 3:60. Hruške so po 6, 8 K kg, jabolka po 3 do 5 K kg. Kdo pa naj še živi v naši stolici.

Stanovniško vprašanje. V Ljubljani je še približno 150 družin, ki ne morejo dobiti nobenega stanovanja. Gospodarji, katerih

stranke se izselijo, ne vzamejo navadno nobenih novih. Kaj bo ukrenila mestna občina, ne vemo, pač pa upamo, da se tu mora nekaj ukreniti. Blíža se zima in v novemberskem terminu jih bo zopet precej brez strehe.

Koroški slovenski sodrugi so imeli v nedeljo deželno konferenco v Celovcu. Sprejeli so resolucijo za mir, za samoodločbo narodov in pozdravili resolucijo alpskih sodrugov, ki so jo sklenili v Zell am See. Konferenca je izvolila tudi deželno zastopstvo.

Svetovni pregled.

Svetovna vojna je prišla zopet v štadij, v katerem hočejo nasprotniki drug drugega prekričati. Eni hočejo mir, eni nadaljevanje vojne, eni se bahajo, drugi naglašajo zverinstvo in škodljivost vojne. Tako kolovrati vest za vestjo po časopisju kakor za slavo. Najljutejši je pa sedaj krik o velikanskih bitkah sedaj v jeseni na vseh bojiščih. Vse skupaj je pravi kaos. Burianovo noto odklanjajo Nemci in sporazum. Sporazum bo zahteval preciznih izjav glede sklepanja miru, potem se bo šele pogajal. Iz Berlina poročajo, da se Rumunija hoče zopet pridružiti ententi, kar je vsaj sedaj še jako malo verjetno. Za temi vestmi tiče najbrže drugi namen. Turčija je zasedla Baku proti volji Nemčije; med Bolgarijo in Turčijo se je vnel praveci časnikarski in seveda tudi diplomatični boj za mejo med Turčijo in Bolgarijo pri mestu Odrinu. Sporazum in kazaki operirajo v Rusiji, da odrežejo centralne države od vzhoda. Tako se zrcalijo dogodki v časopisju, kako pa stoje pravzaprav, tega seveda ne vemo. Na zahodni fronti se še vedno vrše enako ljuti boji. Zadnje dni so Amerikanci navalili na črto pri St. Michele, pa tudi na drugih mestih se vrše zoredni ljuti napadi. Nemci stoje večinoma v defenzivi in se po potrebi umikajo. Najhujši boji te dni se vrše med Ailetto in Aisno. Vohče se Nemci branijo sicer z uspehom. — Znamenja na italijanskem bojišču pa kažejo, da pričenjajo Italijani novo ofenzivo. Najhujši topniški in tudi infanterijski boji se vrše doslej na tirolski strani za hrbet Tasson, Monte Tomba in vzhodno od Asiaga. Tudi ob Plavi se pokazujejo podobna znamenja. Na balkanskem bojišču so običajni manjši boji. — Tako stojimo pred zagonetko, ki nam obeta peto vojno v zimi. In kje je krivda? Zakaj mora tako biti? Ali je potrebno popolno uničenje vsega, kar so vstvarila tisočletja človeške kulture, kulture, ki je danes le še — zverina!

Pred novimi velikimi bitkami. Z Dunaja poročajo 17. t. m. V političnih krogih so danes razširjene vesti, da stojimo tako

Društveni funkcionarji in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumljenja odstranimo, sporočamo da je v soboto 37. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani, ki majo prispevek plačan samo do 27. tedna, se opozarjajo da ta teden zapadli prispevek vplačajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičenim članom le tedaj izplača, če je vsaj 30. prispevek t. l. že poravnal. Od izplačljive podpore pa se vsi zaostali prispevki odtegnejo.

na zapadu, kakor na italijanski fronti pred novimi velikimi bitkami. Vojaški strokovnjaki sodijo, da je Hindenburgova črta neprodirna in so prepričani, da Italijani ne pridejo preko Piave.

Takošnje sklicanje nemškega državnega zbora zahteva berlinski »Vorwärts«, ter navaja tri razloge: 1. vojaški dogodki, 2. avstroogrski mirovni korak, 3. finsko pustolovstvo. Treba je jasnosti, mirovno noto podpreti z dejanji, ne pa z omahovanjem in z dejanjem, ki akciji škoduje.

Parlamentarno delo v Nemčiji. Glavni odsek državnega zbora bi se moral sestati že v tekočem tednu. Prva seja pa je odložena do 24. t. m. Socialdemokratski »Vorwärts« protestira proti temu in vendarja, da bo takrat že prepozno. Avstroogrski mirovna nota zahteva od entente hiter odgovor, in 26. t. m. se vrši že tudi volitev finskega kralja. Državni zbor boteorej postavljen vnovič pred gotova dejstva, kakor se je to zgodilo ob priliki dodatne pogodbe v brest-litovskem miru.

Rudarji na Vestfalskem imajo mezdno ali pravzaprav živilsko gibanje. Bilo je že več delnih stavk. Tudi tam se pojavlja nazadovanje plač, čeprav se premog vedno draži, in je po nekaterih krajih produkcija še narasla.

Balfour o Burianovi noti. Prvi državnik entente, angleški zunanji minister lord Balfour, je že, kakor poročajo zasebno iz Rotterdama, podal svojo izjavo o Burianovi demarši. Izjavil je: Dunajski predlog ne nudi možnosti, da se doseže smoter, ki ga hočejo doseči zavezniki: mir, ki bi bil več, kakor premirje. Ali je v takih okoliščinah najmanjši vidik mogoč, da se s takimi razgovori doseže uspeh? Če tudi zelo želim, da si ogledam predlog ugodno zani, le ne morem na stavljeno vprašanje odgovoriti z da. Prebivalstvo entente hrepenti po miru, toda tako neumno ni, kakor sodijo nekateri v osrednjih državah o njem. Razgovori so brez vsake koristi, izvzemši če se peča Nemčija v vprašanji v popolnoma drugačnem duhu, kakor je tisti, ki je do zdaj niene državnikove preveval. Nemčija računa, da bo predlog sodeloval v tej smeri, da nas razdvoji. Zelo nerad, toda z zelo malimi dvomi sem sklenil zaključek, da se predlog ni stavil z namenom, da se doseže poravnalni mir, marveč zato, da se oslabe naše sile.

Pašić v Parizu. Srbski ministrski predsednik Pašić je prispel 16. t. m. v Pariz.

Odgovor Združenih držav Buriano. Državni tajnik Lansing je objavil sledečo izjavo: Predsednik me je pooblastil, da podam sledečo izjavo: Odgovor ameriške vlade na avstrijskoogrsko noto se bo takole glasil: Vlada Združenih držav sodi, da je mogoč le en odgovor na predlog avstrijsko-ogrsko vlade, ki je večkrat in popolnoma iskrenito naznanila pogoje, na katerih temelju so Združene države pripravljene, da se pečajo z mirom. Ugodila ne bo nobenemu predlogu za posvet o zadevi, o kateri je svoje stališče jasno izrazila. Javno mnenje in časopisje Združenih držav odklanjajo z nekaterimi izjemami podvzeti korak avstrijsko-ogrsko vlade, češ, da tvori le del vojske tevtonskih góljufij. — »Holdnash Nieuwsbureau« poroča iz Washingtona: Lansingova izjava je taka, da ni mogoče dvomiti, kako bo odgovorila Amerika.

Mezde in živilske cene v Moskvi. Glasilo nemške generalne strokovne komisije »Korrespondenzblatt« poroča A. Grigorijanc ozviševanju plač in cenah živil v Rusiji. Poročilo posnema po soc. dem. listu »Vperiod«, ki je priobčil statistiko o razmerah v Moskvi. Moskovske razmere utegnejo odgovarjati povprečnim razmeram, iz katerih se more napraviti sklep za vso Rusijo. Statistika kaže, da so se dvignile plače od leta 1914 za 515 odstotkov.

Meseca julija 1914 so znašale povprečno plače neučenih delavcev v Moskvi 1 rubelj do 1.50 rublja (1 rubelj = 2.60 K), izučenega delavca 2.90 do 2.35 rublja. Lončarji so zaslužili po 1.50 do 2 rublja na dan. V avgustu 1917 so pa znašale povprečne mezde za neučene delavce, slikarje, zidarje 8 rubljev na dan, tesarje, mizarje in kovače 8.50 rubljev, ključavničarje 9 rubljev. Lončarji so po tej statistiki dosegli najmanj; imeli so mamreč 7.50 rubljev na dan. Zakaj imajo manjše plače kot neučeni delavci ni jasno iz poročila. Nedvomno so se torej plače ruskim delavcem med vojno prav znatno izboljšale. Toda delavstvu se kljub temu godi enako kakor v Nemčiji (ali pri nas). Življenjske razmere so se poslabšale vendarle, zakaj v istem času so se dvignile cene najvažnejšim živilom za 566 odstotkov. Tako je veljalo meseca avgusta 1914 ruski funt (400 gramov) rženega kruha 2 in pol kopejki (10 kopejk = 25 v), avgusta 1917 pa 12 kopejk. Cena belemu kruhu se je dvignila v istem času od 5 na 20 kopejk, govedina od 22 na 110 kopejk, teletina od 26 na 215 kopejk, sir od 40 na 350 kopejk, surovo maslo od 48 na 320 kopejk, 10 jajec od 30 na 160 kopejk, slanik od 6 na 52 kopejk. To so zviški do 775 odstotkov, e večja draginja pa je pri industrijskih izdelkih: cena kotenini je poskočila v zadnjih treh letih za 1173 odstotkov, pavoljnato blago za 1233 odstotkov, sukno 1900 odstotkov, čevlji 1700 odstotkov, obleka 900 odstotkov, drobno kovinasto blago 1900 odstotkov. Iz tega je razvidno, da vladajo v Rusiji podobne razmere kakor v Nemčiji in pri nas. Vendar so ruski delavci nekoliko na boljšem. Res je draginja tam tudi velika, toda mezde so v nevojnih industrijah znatno boljše kakor pri nas. In mi vendar nismo mogli takrat kupovati govedine po takratnih cenah. In če so se v Rusiji zvišale plače za 515 odstotkov, je to vendar nekaj več kakor pa 15 ali največ do 50 odstotkov pri nas. Vrhuga se v Rusiji živila dobe, pri nas pa jih ni.

Črna. Članom Konsumnega Društva se vljudno naznanja, da, kdor še nima svoje članske knjižice, naj jo vsak sam zahteva v prodajalni, ker je zopet čas, da prinese vsak član svoje dividendne znamke do 30. septembra v konsum. To je vsakega člana dolžnost, da se za svoje interese malo bolj kakor dosedaj pobriga, tudi druge nato opozarjajte.

Črna. Člane podružnice in funkcionarje Unije rudarjev opozarjamo, da tisti, ki imajo na svojo člansko karto vplačanih že 52 tedenskih prispevkov, prinesejo karte v konsumno društvo ali pa blagajniku, da se zamenjajo in dobi člansko knjižico.

Naročajte
in širite

„NAPREJ!“

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

SRBEČICA

GARJE

LIŠAJ

HRASTE

Najzaneslivejše sredstvo proti temu je

PARATOL
domače mazilo.

Ne maže, je brez duha, torej tudi čez dan uporabno. Velik lonček K 5— dvojni lonček 9 K.

PARATOL-PRAŠEK Škatlja 3— K. varuje občutljivo kožo

Qboje se čobi proti predplačilu ali povzetju pri

PARATOL DELAVNICE lekarnara Uimer,
Budapešta VII-13., Rózsa-nica 21.

Okrajna bolniška blagajna

v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zapeta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	1/210—1/211	2—3	Turjaški trg št. 4. Franciškska ul. 2.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico). brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpottnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin.

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stoj in franko.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Franciškska ulica št. 6.
registronana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, župan-
stva in urade. Najmoder-
nejše plakate in vabila za
shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za
tiskanje listov, knjig, bro-
šur, itd.

Stereotipija. Litografija.